

Kaanonista (artikkelista Sarmavuori, K. Lukion opettajien kaanon vuonna 2000, Aikakauskirja Äidinkielen opetustiede 33, 2004, 7-39)

Seurantatutkimus lukion kirjallisuuden opetuksesta

Juha Rikama (2004) aloitti 25 vuotta kestäneen seurantansa 197980 lukuvuotta koskevasta kyselylomakkeesta, jonka hän lähetti 1980. Siihen vastasi 203 opettajaa eli 43 % kohderyhmästä. Kyselystä valmistui hänen lisensiaattityönsä 1984. Hän lähetti saman lomakkeen elokuussa 1990 ja kolmannen kerran elokuussa 2001. Koko luokan / opetusryhmän lukioaikana lukemien teosten keskimäärä oli vähentynyt **12 teoksesta neljään**. Suosituimmat (eniten luetut) teokset olivat jokseenkin samat eri vuosikymmeninä. Ensimmäisellä sijalla säilyi Aleksis Kiven Seitsemän veljestä. Vuonna 2000 olivat seuraavina Linnan Tuntematon sotilas, Ibsenin Nukkekotki, Kiannon Punainen viiva, Aho Juha, Camus'n Sivullinen, Goldingin Kärpästen herra, Orwellin Eläinten vallankumous, Steinbeckin Hiiriä ja ihmisiä ja Canthin Anna-Liisa. Lukion opettajien arvion mukaan lukiolaisten suosituin kirjailija oli Arto Paasilinna. **Opettajat valitsivat teoksia eniten sen mukaan, miten ne soveltuivat kurssien tavoitteisiin ja toiseksi eniten sen perusteella, että teoksen sisältö olisi kiinnostava oppilaiden kannalta ja samoin teoksen kirjallisen arvon perusteella.** (Rikama 2004.)

Suomen lukioissa on ollut integratiivinen lukemiskulttuuri erotukseksi esteettisestä. Siihen kuuluu kaunokirjallisuuden referentiaalinen lukeminen. Teokset viittaavat niiden ulkopuoliseen maailmaan, mistä ne saavat myös merkityksen. Opettajat painottavat lukutapaa, jota hallitsee todellisuusreferenssi. (Rikama 2004, 105-115.)

On vahinko, että Rikama ei tunne Rosenblattin eikä Langerin teorioita. Niiden kautta oppilaiden ja opettajan lukutapa muuttuu. Eija Rougle (2004) tuo väitöskirjassaan esiin opettajan muuttumisen, kun hän on tutustunut syvällisemmin näkymöintiin.

Empiirinen tutkimus

Opettajille lähetettiin saatekirje ja kyselylomake, jossa oli 50 kysymystä. Kaanonlistan sopivuudesta ja omista kirjavalinnoista oli kysymyksiä 30, yo-koetta koskevia oli 20 kysymystä. Timo Saarniemi käsittelee tekstin analyysi- ja tulkintakysymyksiä, joten keskityn vain kirjavalintoihin tässä artikkelissani. Yo-kokeesta esitetyt mielipiteet on raportoitu Ylioppilastutkintolautakunnalle (Sarmavuori 2001), kun sieltä pyydettiin lausunto uudesta yo-kokeesta.

Kyselylomakkeen lisänä oli Virkkeessä julkaistu *Ehdotus lukion kirjallistaksi*. Saatekirje, kyselylomake ja Virkkeen kaanonlista lähetettiin Turun yliopiston kuorissa ja mukana oli palautuskuori, jossa oli palautusosoite ja maininta siitä, että vastaanottaja maksaa postimaksun. Kysely lähetettiin juuri ennen joululomaa 2000, jotta opettaja saisi sen joulupyhien jälkeen ja olisi levänneenä innokkaampi vastaamaan kyselyyn. Opettajien osoitteet saatiin OAJ:n osoitepalvelusta.

Aineistoon otettiin 60 lukionopettajan vastaukset. Kyselylomake oli työläs koodata. Koska monelle kurssille suositellut kirjat olivat samat kurssista toiseen, ei kaikkien kirjojen toistamista joka kysymyksen osalta kannata esittää. Opettajille liitteenä jaettu *Ehdotus lukion kirjallistaksi*

(Virke 1998) oli seuraava:

ÄOL:n lukioryhmä on laatinut ehdotuksen lukion kirjallistaksi eräänlaiseksi kaanoniksi. Listassa on yhdeksän kohtaa, ja se sisältää ajatuksen, että oppilas luki pakollisten kurssien aikana vähintään kaksitoista kokonaisteosta. Kohtien jäljessä suluissa oleva numero tarkoittaa teosten määrää. Lista on ohjeellinen ja tarkoitettu auttamaan lukuvalinnoissa.

1.Kotimainen romaani (3)

Esim. Kivi, Aho, Canth, Linna

2.Kotimainen runokokoelma (1)

Esim. Leino, Södergran, Kailas, Hellaakoski, Vala

3.Kotimainen nykyromaani (1)

4.Skandinaavinen kirjallisuus (1)

Esim. Ibsen

5.Venäläinen klassikko (1)

Esim. Tolstoi, Dostojevski, Tshehov

6.Muun Euroopan kirjallisuus (2)

Esim. Moliere, Shakespeare, Camus, Hesse, Kafka

7.Amerikkalainen kirjallisuus (1)

Esim. Marquez, Steinbeck, Hemingway

8.Muiden maanosien kirjallisuus (1)

Esim. Brink

9.Ulkomainen nykyromaani (1) Virke 6/1998

Opettajat olivat kokeneita, sillä yli kymmenen vuotta lukiossa olleita oli aineistosta yli 80 %. Suurin osa oli naisia, 50 opettajaa, miehiä oli 10 opettajaa. Opettajan sukupuolta ei tarkastella erikseen. Opettajien lukiossa olon taulukko oli seuraava:

Taulukko 1.Tutkimusopettajien lukion opettajanaolovuodet

f

Alle 5 v 1

510 v 11

1119 v 16

2029 v 20

3039 v 12

Naisia 50

Miehiä 10

N 60

Opettajilta kysyttiin heidän lukionsa ja paikkakuntansa, niitä ei tässä kuitenkaan eritellä.

Opettajista 48 oli huomannut ÄOL:n lukioryhmän ehdotuksen lukion kirjallistasta Virkkeestä 6/98. Vain 11 opettajaa ei ollut huomannut sitä. Opettajista 50 piti sitä hyödyllisenä ja viisi hyödyttömänä. Mielipiteitä listasta kysyttiin avokysymyksenä. Siihen tuli vastauksia, jotka voidaan ryhmitellä myönteisiksi, neutraaleiksi ja kielteisiksi.

Myönteisiä mielipiteitä:

Antaa yleisiä suuntaviivoja

Antaa ryhtiä opetukselle

Kaanonია pitäisi mainostaa enemmän

Yhdenmukaistaa opetusta

Antaa hyvän kuvan opiskelijalle kirjallisuudesta
Antaa lähtökohdan valinnoille

Neutraaleja
Ei mitään uutta

Kielteisiä:
Liian vaativa
Kaukana nykynuoren maailmasta
Kahlitseva

Useimmat opettajat pitivät suositusluetteloä hyvänä. Jonkin verran oli myös sen vastustusta.

Mitä opettajat pitivät sopivina 1. kurssille?

Lähes kaikkia listan kirjoja pidettiin sopivina jo 1. kurssille. Monet ehdottivat kotimaista ja ulkomaista nykyromania. Kotimaisista kirjailijoista suositeltiin Kiveä, Ahoa, Canthia, Leinoa, Linnaa, Härköstää, Huovista ja Paasilinnaa. Yksittäisistä teoksista suositeltiin Ahon Rautatietä ja Papin tytärtä, Härkösen Häräntappoasetta, Kiven Seitsemää veljestä, Linnan Tuntematonta sotilasta ja Janssonin Muumeja. Ulkomaisista suositeltiin Ibseniä, Moliereä, Hemingwayta, Steinbeckin Hiiriä ja ihmisiä, Brinkin novelleja, Kafkaa ja Tshehovia.

Mitä opettajat olivat luetuttaneet 1. kurssilla?

Ensimmäisellä kurssilla luetujen kirjojen määrä oli todella suuri. Opettajat mainitsivat, että teemana oli ollut nuoren ihmisen kehitys tai nuoresta ihmisestä kertovat romaanit, nuori aikuinen tai mielikirjaesittely. Yleistä oli, että yksi kirja oli luettu yhteisesti, toinen kirja oli valittavissa oppikirjan listasta tai opettajan antamasta listasta. Vapaavalintainen teos oli esitelty suullisesti luokalle, yhteisestä teoksesta oli pidetty lukupäiväkirjaa. Teoksista oli saatettu tehdä ryhmitöitä.

1. kurssi *Kieli tiedon hankkimisen ja välittämisen keinona*

Mainittuja teoksia oli seuraavasti:

Huovista, Paasilinnaa, Hemingwayta, koko luokalle novelleja

Ibsen: Nukkekotii, Moliere: Saituri, Canth: Anna-Liisa

Steinbeck: Hiiriä ja ihmisiä ja Canth: Anna-Liisa

Hemingway: Vanhus ja meri; Lund: Erik; Morris: Hiroshiman kukat; Castillo: Tanquy, aikamme lapsi; Tuuri: Lakeuksien kutsu

Huovinen: Lampaansyöjät

Salinger: *Sieppari ruispellössa*, Exupéry: *Pikku prinssi*, Bach: *Lokki Joonatan*, Trumbo: *Sotilaspoika*, Steinbeck: *Helmi*, Punainen poni, *Ystävyden talo*, Hemingway: *Vanhus ja meri*, Gogol: *Pietarilaisnovelleja*, Huovinen: *Siintävät vuoret*, *Havukka-ahon ajattelija*, Pekkanen: *Lapsuuteni*, Jalava: *Asfalttikukka*, Ruuth: *Kämpä*, Tikkanen: *Miestä ei voi raiskata*, *Vuosisadan rakkaustarina*

Yhteisteos Hemingway: Vanhus ja meri, valinnainen Kianto: Punainen viiva

Adams: Linnunradan käsikirja liftareille, Remarque: Länsirintamalta ei mitään uutta, Hemingway: Vanhus ja meri, Lander: Tummiem perhosten koti

Listalta Steinbeckin eri teoksia, Hemingwayn Vanhus ja meri muuten laidasta laitaan oppilaiden valinnan mukaan

Omaavalintainen kaunokirjallinen teos + yhteinen teos (vaihdellet mm. Golding: Kärpästen

herra; Hesse: Demian; Pakkala: Lapsia; Orwell: Eläinten vallankumous
 Linna: Tuntematon sotilas
 Steinbeck: Helmi, Hemingway, M-Y. Joensuu
 Hemingway: Vanhus ja meri, Steinbeck: Helmi
 Aho: Juha, Meri: Manillaköysi, Kemal: Haukkani Memed, Marko Tapio: Korttipelisu
 M. Y. Joensuu: Harjunpää ja poliisin poika, valinnainen teos opettajan tekemältä teoslistalta
 Kivi: Seitsemän veljestä ja toisena itse valittu
 Castillo: Kitara, novelleja, runoja, Peltonen: Salomo ja Ursula
 Hemingway: Vanhus ja meri, Golding: Kärpästen herra
 Joensuu: Harjunpää ja poliisin poika, Salama: Se tavallinen tarina
 Pakollisena valinnaisena yhtä seuraavista: Rintala: Pojat, Frank: Nuoren tytön päiväkirja, del
 Castillo: Tanguy, aikamme lapsi, Wright: Musta poika, Hayden: Auringonkukkametsä (aikaisem-
 min myös Sillanpää: Nuorena nukkunut, Hurskas kurjuus, Golding: Kärpästen herra). Vapaaeh-
 toisena oppilaan omia valintoja. Steinbeckin tai Hemingwayn pienuisromaani / jokin suomalai-
 nen tai ulkomainen viihderomaani
 Rintala: Pojat, Margued: Kukapa everstille kirjoittaisi
 Kianto: Punainen viiva, Sillanpää: Nuorena nukkunut, Meri: Manillaköysi, Paasilinna: Hurmaa-
 va joukkoitsemurha, del Castillo: Kitara, Camus: Sivullinen tai sellainen teos, josta on myös
 elokuva. Yleensä olen ottanut tarjolle kirjoja, joita on koulussa
 Aina kaksi kirjaa. Toinen koko luokalle sama (esim. Golding), toinen listalta valittu: Steinbeck,
 Krohn, Trumbo, Rintala, del Castillo...
 Joensuun teoksia, Lundin Eric, Paasilinna, Eve Hietamiestä
 Golding: Kärpästen herra / Eeva Tikka: Annu tai Hiljainen kesä
 Opiskelijat valinneet, minä hyväksynyt teoksen, josta he tekevät lukupäiväkirjan
 Vapaavalintainen romaani; "nuortenkirja" ei käy
 Novelleja, mm. Waltari, Aho, Skiftesvik, Hemingway
 Paasilinna: Jäniksen vuosi, Hemingway: Vanhus ja meri
 Aho: Rautatie ja vapaavalintainen romaani
 Kursin alussa oppilaat kirjoittaneet omaa lukijaelämäkertansa ja nimenneet pari vaikuttavinta
 kirjaa.
 1) Vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, 2) Joko Bachin Lokki Joonatan tai Goldingin Kärpäs-
 ten herra
 Lukupäiväkirjaa varten vapaavalintainen teos
 Oppilaat ovat saaneet lukea oman valintansa mukaan minkä tahansa romaanin, jonka he ovat
 esitelleet suullisesti muulle ryhmälle
 Castillo: Kitara, Steinbeck: Hiiriä ja ihmisiä + vapaavalintainen kirja
 Steinbeck: Hiiriä ja ihmisiä, Tshehov: novelleja
 Härkönen: Häräntappoase; omavalintainen klassikko tai nykyromaani, Rintala: pojat, Salinger:
 Sieppari ruispellossa
 Eve Hietamies: Huomenna on paremmin; A. Paasilinna: Onnellinen mies; M. Y. Joensuun
 teokset
 Linna: Tuntematon sotilas, Steinbeck: Helmi (ym. vaihdellen)
 Oppilas on valinnut oppikirjan suosituslistalta romaanin, josta on tehnyt mm. lukupäiväkirjan
 Oppilas saanut valita 60 kirjan listasta

Opettajilta kysyttiin, mitä he pitivät hyvänä omassa kirjavalinnassaan. Monet mainitsivat,
 että valinnaisuus ja oma valinta motivoi. Moni piti tärkeänä kirjan selkeyttä ja perusasioiden
 oppimista. Opettajien vastauksia olivat seuraavat:

Saan oppilaiden pohjataidoista hyvän kuvan. Kaikki jaksavat lukea ja esitellä. Ei latista luku-

intoa heti alussa (mielikirjaesittelystä).

Riittävän helppoja, jotta mahdollisimman moni pääsee mukaan
Hemingway: Vanhus ja meri, Steinbeck: Helmi. Klassikkoja, nopeita lukea, kirjallisuuden peruskäsitteiden opettamiseen soveltuvia, keskustelua herättäviä, helpohkoja
Seitsemän veljestä kuuluu kaanonin ytimeen; itse valittu taas muistuttaa lukemisen nautinnosta
Kuvaavat eri aikakausien nuorten maailmaa (Joensuu: Harjunpää ja poliisin poika, Salama: Se tavallinen tarina)

Olen yrittänyt löytää kirjoja, jotka a) eivät liian vaikeita, mutta b) joista voidaan kuitenkin keskustella ja kirjoittaa riittävän syvällisesti, opitaan perusasioita.

Tuoretta, ajankohtaista, lukemattomalle nuorelle helppo lähestyä (Joensuun teoksia, Lundin Eric, Paasilinna, Eve Hietamiestä)

Kurssilla keskitytään yhteen genreen; Kärpästen herra on selvä tarina, jossa on paljon pohdittavaa ---> johdatus kertomakirjallisuuteen

Peruslähtökohta mielestäni on, että saan oppilaan lukemaan romaanin. Aika usein saan palautetta, että "Tämä oli ensimmäinen romaani, jonka olen koskaan lukenut". Yritän johdatella oppilaan kirjallisuuden mukavaan maailmaan.

Ei tyrmäävää kohtaamista vaikean klassikon kanssa "heikommalla" lukijalla
Valinnaisuutta

Selkeät teemat perusanalysointia varten (Paasilinna: Jäniksen vuosi, Hemingway: Vanhus ja meri)

Koulussa on paljon Rautateitä

Kirjat löytyvät koulun kirjastosta, Bachin teos on helppo pohjustus symboliikan ymmärtämiseen
Oppilaat pääsevät alkuun sellaisesta kirjasta, josta todennäköisesti varmasti pitävät
Tutustuessani oppilaisiini näen ja kuulen, mitä he haluavat lukea ja samalla he kaikki käyvät luokan edessä pitämässä pienen esityksen. Myös yhteinen kirjastokäyntimme on tutustumisen kannalta hyvä.

Sopiva paneelikirja. Toisessa kirjassa tulee esiin oppilaan oma harrastuneisuus (Castillo: Kitara, Steinbeck: Hiiriä ja ihmisiä + vapaavalintainen kirja)

Helpohkoja teoksia (Steinbeck: Hiiriä ja ihmisiä, Tshehov: novelleja)

Härkönen selkeä analysoida ja tulkita, aiheeltaan läheinen monelle; omavalintainen motivoi
Lukeminen on nykyään niin vähäistä, että uskon klassikoiden tappavan lopunkin harrastuksen (Eve Hietamies: Huomenna on paremmin; A. Paasilinna: Onnellinen mies; M. Y. Joensuun teokset)

Koska lukijat ovat etenkin tässä vaiheessa hyvin erilaisia (jotkut ovat lukeneet jo ns. aikuisten kirjoja, useimmat lasten ja nuorten kirjallisuutta), annan heidän valita romaanilistasta kirjan

Mitä suositeltiin lukion 2. kurssille *Taiteesta omaan ilmaisuun?*

Toiselle kurssille sopivista kirjoista mainittiin erityisesti novelleja, myös runoja, näytelmiä ja romaaneja suositeltiin. Edellisellä kurssilla mainituista mainittiin lisäksi Shakespeare, Camus, Jotuni ja Hellaakoski. Yksittäisistä teoksista suositeltiin Parraksen Pientä hyvinkasvatettua tyttöä, Paasilinnan Suloista myrkyneittäjää ja Juha Seppälän Supermarketia.

Toisella kurssilla oli luettu erityisesti novelleja. Myös klassikkoja oli luettu. Teosvertailuja oli teetetty. Opettajat vastasivat seuraavasti:

Kalevala tai Odysseia ja Linnan Tuntematon sotilas tai Täällä Pohjantähden alla I tai Meren Manillaköysi; novelleja, runoja

Ibsen: Nukkekotu, novelleja, runoja, Aho: Juha
Brown: Vasen jalkani, de Castillo: Kääpiö
Eri kirjailijoiden runoja. "Velto" Virtasen Helkavirsiä III on monien suosikki
Kotimaisen ja ulkomaisen näytelmän käsittely (Ibsen: Nukkekotu, Moliere: Saituri, Shakespeare: Romeo ja Julia, Hamlet, Kivi: Nummisuutarit, Canth: Anna-Liisa, Papin perhe). Runoja, novelleja.
Canthin, Ibsenin, Tshehovin, Kiven, Shakespearen, Molieren näytelmä / nuoren elämää kuvaava kotimainen tai ulkomainen romaani
Pekkanen: Tehtaan varjossa, Parras: Pieni hyvinkasvatettu tyttö
Kaksi näytelmää, Moliere, Shakespeare, Ibsen, Tshehov, Gogol, Sofokles, Lorca, Canth, Kivi, Manner, ensimmäinen on pienryhmän valinta ja toinen henkilökohtainen, (elokuvia, teatteriesityksiä) + n. 5 novellia + runoja + proosakatkelmia (meillä AI4)
Moliere tai Gogol sopivat luettaviksi draaman yhteydessä; novelli- ja runokokoelmia
Teemaan liittyviä kirjoja (kauhu-, jännitys-, nuorten-, lastenkirja ym.)
Runokokoelman ja Kiven Nummisuutarit
Kotimainen runokokoelma, paljon erilaisia novelleja, tarvittaessa myös dramatisoitu, esim. Hemingwayn Tappajat onnistuu dramatisointina, hyvä dialogi on jo valmiina
Runokokoelma (vapaavalintainen) tai näytelmä (Moliere, Shakespeare, Ibsen)
Kaksi vertailtavaksi sopivaa romaania. Näytelmiä (klassikoita)
Olen teettänyt kirja-analyysin nykykirjallisuudesta. Teoksen ovat valinneet itse. On myös luettu Veijo Meren Manillaköysi tai Linnankosken Pakolaiset
Näytelmäteksti + kirja, josta on tehty elokuva
Edellisiä (Kivi, Canth, Leino, Södergran, Ibsen, Tshehov, Moliere, Shakespeare) ja useita nykyrunoilijoita: mm. Tabermann, Tero Vaara, Hotakainen
Canth: Anna-Liisa, Kivi: Seitsemän veljestä, Järviluoma: Pohjalaisia, Ibsen: Nukkekotu, Shakespeare: Romeo ja Julia ym. (saanut valita)
Oppilaan itse valitseman runokirjan omalta suosituslistaltani, joka sisältää sekä klassikkoja että aivan uutta lyriikkaa

Opettajien selityksenä kirjavalintojen onnistuneisuudesta oli usein valinnanvapauden mainitseminen. Muuta perustelua oli seuraavasti:

Eri näytelmiä ja käsittelyvaiheessa pieni draamaesitys ko. teoksen katkelmasta kultakin ryhmältä

Näytelmiä ja runoja voidaan vähän esittääkin

Seitsemän veljestä kannattaa lukea 1. vuonna, 2. kurssi on siihen sopiva

Nämä teoksetkin on "sivistyneen" luettava jossain vaiheessa (Kalevala tai Odysseia ja Linnan Tuntematon sotilas tai Täällä Pohjantähden alla I tai Meren Manillaköysi).

Eri kirjallisuudenlajit tulevat esille ja koulussa on runsaasti Nummisuutareita

Kirja-analyysi pakottaa oppilaat syvällisempään pohdiskeluun, koska arvostelen tuotokset yhtenä aineena kurssiarvosanaan.

Klassikonovelleja, voi keskustella yhdestä ja samasta tekstistä koko ryhmän kesken

Kukin saa valita kykyjensä ja kiinnostuksensa mukaisen teoksen, 2. kurssilla käsittelemme lyriikkaa, joten runokirjan lukeminen on perusteltua.

Valinnaisuutta ja klassikkoutta(Linnat, Homeroksen tai Kalevalan, runoja)

Mitä suositeltiin muille kursseille?

Neljännellä kurssilla *Kielen valta* on luettu kiellettyjä, sensuroituja ja kohua herättäneitä kirjoja, viidennellä kurssilla on perehdytty tyyliuuntiin, joita on esitelty ryhmittäin.

Viidennellä kurssilla luetuista on mainittu:

5. kurssi Kirjallisuus aikansa ilmentäjänä

Jonkin länsimaisen kirjallisuuden klassikon laajasta valikoimasta

Kohdat 4, 5, 6 + antiikki, keskiaika (Dante), renessanssi (Boccaccio, Shakespeare)

Tyyliuunnittain antiikista nykypäivään, ei yleensä kotimaista

Canth: Anna-Liisa, Ibsen: Nukkekotelo, Hemingway: Vanhus ja meri

Muiden maanosien kirjallisuutta

Waltarin Sinuhe ja Camus'n Sivullista

Annetun listan mukaan (teemoittain järjestetty) valinnaisia klassikkoja

Maailmankirjallisuutta vapaavalintaisesti, esim. Voltairen Candide, Dostojevskin Rikos ja rangaistus, Stephen Kingin Hohto

Sinkkonen: Solveigin laulu + novelleja eri tyyliuunnista (Poen novelleja), samoin runoja

Kuhunkin tyyliuuntaan liittyvän teoksen (ryhmytöt)

Kohdat 47 tai 8 = maailmankirjallisuutta, mieluiten antiikista nykyaikaan, jokaisella oma teos

Ibsen, Tolstoi, Dostojevski, Tshehov, Hesse, Kafka

Maailmankirjallisuuden klassikkoteos oman valinnan mukaan + yhteisesti näytelmä tai romaani (Ibsen, Moliere, Hesse, Tshehov, Hemingway)

Kukin valinnut tutkielmaansa varten oman arvostetun klassikkonsa oppikirjan esittämistä teoksista

Oppilaiden valinnan mukaan kirjallinen työ (tutkielma, essee)

Ryhmät esittelevät tyyliuuntia, jolloin siihen kuuluva kirja. Toisesta kirjasta essee (samalta tai eri tyylikaudelta)

Eri aikakausilta ja tyyliuuntia edustaen teemoittain kirjallisuutta (kotim., skand., ven., muun Euroopan)

Valinnaisia klassikoita Euroopan, Amerikan tai muiden maanosien kirjallisuudesta

Kurzweil: Elämän laatikko / Strindberg: novelleja

Maailmankirjallisuuden klassikoita + antiikin myytit (joskus erityisesti Shakespeare)

Yleensä itse valittavia, Aho, Canth, Dostojevski, Flaubert ym.

12 teosta romantiikan ja realismin kausilta, novelleja, runoja (vapaavalintaisesti kirjallisuus-esitelmää varten)

Ryhmittäin / tyylikausittain oppilaiden valitsema teokset (Euroopan kirjallisuutta)

Opiskelijat ovat tehneet parityönä esitelmän eri tyyliuuntien kirjallisuudesta

Linnan Täällä Pohjantähden alla (yksi osista 13). Aikaisemmin Dostojevski: Rikos ja rangaistus, Tolstoi: Anna Karenina

Näytteitä suomalaisilta runoilijoilta, Kiantoa, Sillanpäättä ja Waltaria, Viita: Moreeni, Linna:

Tuntematon sotilas, Paasilinna: Hurmaava joukkoitsemurha,

Lander: Tummiin perhosten koti, Kauranen: Ihon aika

Ei yhteistä kirjaa, vaan valinnaisia teoksia eri aikakausilta Saphosta Vonnegutiin, lähinnä ulkomaista

Kokonaisia teoksia hyvin harkiten, koska kurssi on kaikkineen liian raskas

Esseen kirjoittamisen tueksi ja pohjaksi kaksi romaania "samasta" aihepiiristä oman kiinnostuksen mukaan

Suomalaista kirjallisuutta, painotus nykykirjallisuudessa, oma suosituslista

Ryhmä- tai paritöinä tutustumista 1800-luvun suomalaisiin klassikoihin tai skandinaaviseen klassikkoon (yl. Ibsen); joskus myös tyylikausien mukaan valiten

Maailmankirjallisuuden klassikko. Vapaavalintainen.

Moliere, Kafka, Tshehov, Dostojevski

Ibsen: Nukkekotu ja tyyliuuntien mukaan valitun klassikkoteoksen

Oppilaat ovat lukeneet klassikon (romaanin), tarjoan runsaasti novelleja ja tekstinäytteitä
Länsimaisen kirjallisuuden tyyliuuntien yhteydessä kukin oppilas valitsee kirjailijan, jolta hän lukee 23 teosta ja laatii niiden pohjalta kirjallisuusesseen

Edellisiä (Kivi, Aho, Canth, Ibsen, Tolstoi, Dostojevski, Tshehov, Moliere, Shakespeare), lisäksi esim. Dante, Defoe, Austen, Bronte, Hugo, Boccaccio, Andersen, Swift, Runeberg, Topelius, Zola, Canth

Oppilaat ovat valinneet oppikirjan suosituslistalta romaanin tai kaikki ovat lukeneet S:n Hamletin

Kirjallisuustutkielma tai essee on laadittu jostakin maailmankirjallisuuden klassikosta

Opettajat pitivät hyvänä kirjavalinnoissaan laaja-alaisuutta, monipuolisuutta, tyyliuuntiin ja klassikoihin tutustumista.

Kuudennelle kurssille opettajat pitivät suositeltavana kaanonlistasta kotimaista romaania, Kiveä, Ahoa, Canthia, Leinoa, Linnaa ym., klassikkoa tai nykyromaaia. Niitä he olivat myös luettaneet. Valikoima oli seuraava:

6. kurssi Kieli, kirjallisuus ja identiteetti

Seitsemää veljestä + mahdollisimman paljon suomalaisia kirjailijoita (Paasilinna, linna ym.)

Lukion omasta kaanonista luettava 6 teosta, joista yksi kirjailijaelämäkerta ja yksi runoteos
Maailmankirjallisuuden mestarinovelleja, Meri: Manillaköysi, Sillanpää: Hurskas kurjuus, Kianto: Punainen viiva

Lagerkvist: Barabbas, Camus: Sivullinen, Brink: Tuokio tuulessa, Ibsen: Nukkekotu
Jokaisella oppilaalla oma nimikkoklassikko + jokin edustava teos (joskus Sinuhe, Canthin Anna-Liisa lisäksi koko luokalle)

Kiven Seitsemän veljestä + omavalintainen nykykirja

Kianto: Punainen viiva, Aho: Juha, kotimaisia novelleja ja runoja

Eri aikakausien kotimaista Runebergista Tervoon

Suomalaisen kirjailijan kaksi teosta (valittu annetusta laajasta listasta)

Kotimaisia klassikkoja + nykyromaaneja

Oppikirjan ehdotusten mukaan tai Tuurin Lakeuden kutsua (saatu lahjoitus syksyllä 1999)

Waltari: Sinuhe egyptiläinen kaikille (tuottaa hyviä esseitä). Ryhmissä kirjailijaesittelyjä, jokainen on lukenut kirjailijan jonkin kirjan

Runeberg, Aho, Kivi, Kianto, Sillanpää, Jotuni, Pekkanen, Linnankoski, Huovinen, Aapeli

Tutkielmaesseeä varten kaksi kotimaista klassikkoa eri ajoilta on ollut usein hyvä valinta

Leino: Helkavirsiä, Sillanpää: Ihmiset suviyössä, Haanpää: Noitaympyrä

Oppilaan valitseman merkittävän suomalaisen kirjailijan tuotantoa laajemmin

Klassikkoteos (kotimainen tai ulkomainen) ja lisäksi elämäkerta tai matkakirja

Linnankoski: pakolaiset, novelleja, runoja, Canth: Papin perhe, Kauppa-Lopo, Viita: Moreeni

Ryhmittäin / tyylikausittain oppilaiden valitsemat teokset (suomalaista kirjallisuutta)

Jokainen laatii 45-sivun mittaisen analyysin valitsemastaan kirjasta. Lisäksi kaikki lukevat Aho Juhan.

Linna: Tuntematon sotilas ja oppilaan listasta valitsema teos, josta hän tekee tutkielman (aihetta usein rajoitettu)

Kiannon Punainen viiva tai Sillanpään Hurskas kurjuus / moderni omavalintainen teos

Kivi: Seitsemän veljestä, Viita: Moreeni

Kotimaista kirjallisuutta valinnaisesti Kivestä Hotakaiseen (joskus yhteisenä Seitsemän veljestä)

Kotimainen klassikko (Kianto, Aho, Sillanpää)

Suomalainen klassikko: Linnankosken Laulu tulipunaisesta kukasta tai Pakkalan Pieni elämän-

tarina

Tuurin lakeuden kutsu, Sirolan Abiturienti

Leinoa, Hellaakoskea, Pakkalaa

Kiven Seitsemän veljestä ja suomalaisen nykykirjallisuuden edustajan

Olen keskittynyt kotimaiseen kirjallisuuteen. Jokainen on lukenut yhden runoilijan tuotantoa sekä yhden proosateoksen. Kiven Seitsemän veljestä kaikilla, paljon suomalaisia nykynovelleja!

Vaihdellen mutta vapaavalintaisen ja yleensä Seitsemän veljestä, ellei ole koskaan lukenut sitä.

Jos on sen lukenut, Tuntematon sotilas, ja jos on senkin lukenut, niin Ahon Juha

Oppilaat valitsevat kotimaisista kirjailijoista esitelmäänsä varten yhden kirjailijan, jonka tuotantoon he tutustuvat mahdollisimman laajasti

Edellisiä, lisäksi Baudelaire, Jotuni, Kianto, Huxley, Orwell, Joyce, Haanpää, Sillanpää, Camus, Mukka, Eco, Vonnegut

Juhani Ahon Juhan, Linnankosken Laulu tulipunaisesta kukasta, Kiven Seitsemän veljestä

Olen anatnut valita listalta. Olen kehottanut lukemaan ainakin tietyt romaanit. Kotimaisista nykyromaaneista on noussut suosituimmaksi Juha Seppälä

Valintojen onnistuneisuudesta opettajat esittivät:

Suurin osa valituista kirjoista on yleensä varsin uusia, hyvä katsaus oman ajan kirjallisuuteen

Hyvä jos valitsevat Kiven. Se lisää yleissivistystä.

Oppilailla on kosketuspintaa ja tietoa, kun etenen kurssilla. Myös heillä on omat tuntinsa.

Seitsemän veljestä, Hotakainen: Klassikko, Juha Seppälä: Suomen historia

Tukee omien juurien etsintää

Ainakin jonkinlainen kotimaisen kirjallisuuden tuntemus

Liittyy kurssien kirjallisuushistoriaan. Myös essee teoksesta = kirjoittamisopetusta

Oppilaat pitävät Sinuhesta, miksei ole kaanonissa?

Kotimaiset klassikot tulevat esitellyiksi suullisesti tai kirjallisesti

Hyvä vertailla teosten näkemyksiä, yhteiskunnallisuutta

Perehtymistä yhden kirjailijan tuotantoon, ulkomaisia nykyromaaneja

Kirjallisuus valottaa Suomen historiaa, voidaan vertailla jonkin asian muutosta tai kehitystä; voidaan esim. kirjoittaa vertaileva essee.

Liittyy kurssin teemaan, kansallinen identiteetti

Klassikon lukeminen sijoittuu luontevasti kirjallisuushistorialliseen taustaan

Lukiolainen tutustuu myös vuosisadan alun suomalaiseen kirjallisuuteen

Suomalaisuus ja oma identiteetti painottuu

Tutustumista suomalaisiin klassikkokirjailijoihin

Onhan Seitsemän veljestäkin luettava

Toimii! Abiturientit toivovat myös opettajajohtoisia kirjallisuustunteja (luentojeni teema: Suomen kirjallisuuden tähtihetkiä)

Oppilas tutustuu itse yhteen kirjailijaan mutta kuuntelee toisten esityksiä muista kirjailijoista ja heidän tuotannostaan. Esitelmät ovat yleensä hyviä ja kukin tekee vielä esitelmästään monisteen toisille.

Kirjavalintojen epäonnistumisesta mielipiteitä puolesta ja vastaan

Opettajilta pyydettiin paljastuksia epäonnistuneista kirjavalinnoista. Kysymys kuului: Mitkä ovat olleet epäonnistuneita kirjavalintoja eri kursseilla? Vastauksia tuli runsaasti. Sama teos saatettiin kokea sekä hyväksi että huonoksi. Jotkut opettajat kiistivät epäonnistumisen.

Opettajat vastasivat seuraavasti:

Kiven Seitsemän veljestä on käynyt oppilaille yhä vaikeammaksi, osa ei lue teosta kokonaan.

Kiven Seitsemän veljestä on meillä ensimmäisenä vuonna (3. kurssi). Osalle se on pakkopullaa, osa innostuu. Kaikkia ei voi saada mukaan. Kaipaisin paljon pienempiä opetusryhmiä.

Esim. Hessen Arosusi oli monille ylivoimainen, muutamalle melkein kulttiteos. Parraksen teos ei oikein ole innostanut ketään

Rosa Liksomien novellikokoelmat Yhden yön pysäkki ja Tyhjän tien paratiisit 4. kurssilla

Joskus Dostojevskin Kellariloukko osoittautui vaikeaksi

Maria Jotunin työt 1. vuosikurssilla

Monet kirjat osoittautuvat oppilaille liian vaikeiksi, mutta emme masennu

Hessen Demian liian vaikea 1. kurssissa, Seitsemän veljestä joillekin aika rankka, mutta en luovu siitä

Ranskan ja Venäjän realismin raskaat teokset osalle (kurssi 5) ja seksuaalissävytteiset nykykirjat (kurssi 1)

Liian vaikeat ja vanhahtavat teokset; vievät lopunkin motivaation lukemiseen

Aina jollekin sattuu huono oma valinta

Jos oppilaat valitsevat itse luettavan, heidän valintansa ei tue kurssin tavoitteita riittävästi, del Castillon Kitara ei avautunut riittävästi 1. vsk:n oppilaille

Joen kylä ei sovi kaikille

Hessen Demion 3. kurssilla. Kalevalasta kitistään aina, Seitsemästä veljeksestäkin, mutta luetan silti

Camus'n Sivullinen 1. kurssilla, Seppälän Supermarket 3. kurssilla

Hessen teokset (Hermian, Arosusi, Siddhartha) liian vaikeita, samoin Kafka. Pekkanen ja Kiantokaan eivät jaksakaan kiinnostaa

Epäonnistuminen on yksilön kokemus; toinen ei pidä vanhasta, toinen uudesta kirjallisuudesta, joku ei mistään. Tärkeää on kirjojen esittelytapa.

Levy 4. kurssilla, ei voi kytkeä kurssin teemaan, Seitsemän veljestä 5. kurssilla, aika ei riitä käsittelyyn

Epäonnistumisia on ollut pikemminkin kirjan käsittelyssä / esittelyssä kuin itse kirjan valinnassa. Vapaavalintaisissa on ollut joitakin turhanaikaisia.

Kotimaiset klassikot menevät nihkeästi, mutta pidän niitä silti tärkeinä!

Kihlman, Jalonen koettu pessimisteiksi ja hankaliksi ei kosketuspintaa maalaisnuoreen

Tikan Hiljainen kesä käsittelee surua ja masentaa oppilaita. Kirjat eivät saisi olla liian

järkyttäviä eivätkä liian pitkäväteisiä

Sellaiset, joiden rakenne on vaikea tai jotka eivät liity opiskelijoiden kokemusmaailmaan

Vanhemmat draamaklassikot osa oppilaista kokee vaikeiksi, raskaiksi

Emme juuri lue yhteisiä teoksia. Kun oppilas saa valita (teeman rajoissa) luettavansa, hän myös innostuu lukemastaan

Dostojevski, Kafka heikoille lukijoille

En osaa sanoa, mutta oppilaat eivät haluaisi (jaksaisi) lukea niitä perinteisiä klassikoita, joita on luokkamme hyllyssä

Waltarin Sinuhe ollut joillekin oppilaille liian vaativa
Joskus joku oppilas valinnut ns. kansannäytelmän, josta saanut "vähän irti" (2. kurssi)
Böllin Katharina Blumin menetetty maine järkytti jonakin vuonna poikia vaikka olikin ohut kirja ja Remarquen Länsirintamalta ei mitään uutta sai liikkeelle tyttölähetystön
A. Kivi 1. kurssilla (liian varhain!)
Sellaiset teokset, joista oppilaat eivät ole saaneet irti juuri mitään

Monet opettajat kielsivät epäonnistumisen. He selittivät kielteisyyttään seuraavasti:

Miten sen "epäonnistumisen" määrittelee? Kaiketi eivät mitkään.
En ole huomannut epäonnistumisia, kun skaala on laaja
Epäonnistumisia en muista, koska oppilaat valitsevat lähes aina lukemansa itse, ei negatiivista kritiikkiäkään ole
Kaikille ei samaa teosta vaan suht. vapaa valinta ---> ei epäonnistumisia
Ei ole minun systeemissäni
En sanoisi, että mikään on ollut epäonnistunut valinta. Yleensä on aina joku, joka ei pidä teoksesta, mutta suurin osa on ollut tyytyväisiä. (Anton Tshehovin näytelmistä ei muuten kukaan ole vielä pitänyt, puhun 3. kurssin vapaavalintaisesta draamasta)
Ei ole jos opiskelija on tehnyt epäonnistuneen valinnan, on hän siitäkkin jotain oppinut
Ei kai mikään valinta ole täysin epäonnistunut
En ole pitänyt mitään valintaa epäonnistuneena. Se, että oppilas ei ole pitänyt lukemastaan eikä ole saanut siitä oikein mitään irti, harmittaa. Syy on usein siinä, että oppilas ei ole paneutunut tarpeeksi.

Mielipiteet klassikoista

Kaikki opettajat kannattivat kotimaisten klassikoiden lukemista. He mainitsivat, että he luettavat Kiveä ja Linnaa ja suosittelevat muitakin. Niiden lukeminen kuuluu suomalaiseen yleissivistykseen. Niiden lukemisesta esitettiin suosituksia:

Kuuluu suomalaiseen yleissivistykseen, must!
Perusteltua, enemmänkin pitäisi luettaa.
Niitä on syytä luettaa muun ohella
Niiden lukeminen ja tunteminen on tärkeää
Hyvin tärkeää (6)
Erittäin tärkeää tuntea oman kulttuurin taustoja
Abiturientit ymmärtävät ja haluavat tuntea kotimaista kirjallisuutta ja löytävät kiinnostavia
Pojat tulevat mukaan huumorin avulla, tytöt helpommin. Ei kannta tuputtaa jotain Tehtaan varjossa tai Moreeni-romania väkisin, puhumattakaan Maiju Lassilasta. Seitsemän veljestä ja Tuntematon on pakko lukea
Todella tärkeitä nykylukiolaiselle. Koulussamme on 10 teoksen kaanon, joka kuulustellaan 6. kurssissa
Kannatan! Ne jotka ovat lukeneet Seitsemän veljestä, ovat ihastuneet!
Pitää niitä lukea tai ainakin tarjota
Pitäisi lukea, mutta käytännössä vaikea toteuttaa kovin vaativaa ohjelmaa
Kannatan mutta ei pidä valita kaikkein tylsimpiä
Pitäisi lukea jo yläasteella
Paikallaan, mutta ei kovin monta niin, että kaikki lukevat saman teoksen.
Missä niitä luettaisiin, jollei koulussa!
Ok, kuuluu yleissivistykseen

Opiskelijan on tunnettava tärkeimmät
Tärkeämpää kuin muun Euroopan kirjallisuus
Kannatan lämpimästi
Yritän jatkaa perinnettä, vaikka tuottavat monille vaikeuksia
Oma innostus tärkeä, yleensä pidettyjä
Ainakin muutama keskeinen klassikko on syytä tehdä tutuksi
Tärkeää! Lista ehdottaa kolmea klassikkoa, mikä on mielestäni sopiva määrä.
Kuuluvat perussivistykseen, mutta en kannata pakkolukemista. Seitsemän veljeksien lukuonni on monelta pilattu väärään aikaan pakkoluettamalla.
Aika "vanhaa" luettavaa pakollisena; näytteet, katkelmat riittävät
Pidän sitä tärkeänä jo yleissivistyksen takia
Kirjalistaa katsoessani huomaan, että meillä on kotimaisia klassikoita melkoisesti, koska niitä on joskus kouluun hankittu
Kivi, Canth, Waltari, Linna, oppilaat innostuvat kerta toisensa jälkeen, samoin Eino Leinosta tai Pentti Saarikoskesta
Tärkeää on tuntea Seitsemän veljestä ja Väinö Linnan tuotantoa uudemmissa klassikoista.
Enempää ei juuri kokonaisia teoksia ehdi luettaa kaikille samoja.
Ehdottomasti pitää jonkin verran lukea
Mielestäni olisi tärkeää tuntea omaa kirjallisuuttamme, mutta oppilaita se ei jaksa kiinnostaa, ainakaan kaikkia. Tietysti osa oppilaista näkee klassikoiden lukemisen yleissivistyksenä, jotkut haluaisivat tutustua niihin perusteellisesti
Niitä ei tarvitse luettaa kokonaan, esim. Seitsemän veljestä. Voi tutustua osiin.
Rakastan niitä, oppilaat eivät

Tämän tutkimuksen tuottama kaanon

Opettajat kannattivat kaikkien kirjallisuuden lajien lukemista. Kun mainituista kirjailijoista kootaan suosikkilista, saadaan seuraava taulukko.

Taulukko 2. Opettajien suosikit. Eniten luetut kirjailijat (kaikki kurssit)

Kivi 28
Canth 27
Linna 25
Ibsen 25
Aho 16
Hemingway 16
Moliere 15
Shakespeare 14
Kianto 14
Steinbeck 12
Sillanpää 11
Tshehov 11
Golding 11
Meri 8
Paasilinna 7
Del Castillo 7
Waltari 6

Camus 6
Orwell 6
Rintala 5
Kalevala 4
Härkönen 4
Huovinen 4

Opettajien suosikkilistalta puuttuu Virkkeen kirjallisten kotimaiset runoilijat. Runoja ei ehditä enää lukea, se lienee selitys. Ulkomaisista Virkkeen kirjallisten suosituksista puuttui opettajilta Tolstoi, Dostojevski, Hesse, Kafka, Marquez ja Brink. He olivat sen sijaan maininneet monia kotimaisia nykykirjailijoita, ulkomaisista Golding ja Orwell olivat suosituimpia kuin Virkkeen ehdotuksessa.

Loppupäätelmät

Lukion opetussuunnitelman perusteet (2003) on aikansa tuote. Siinä on noudatettu Suomessa käytössä ollutta tapaa, että suositeltavia kirjailijoita tai teoksia ei mainita. Suunnitelman suppeus ja tekstikäsitteen käyttö, johon voi sisällyttää kaunokirjalliset tekstit ja teokset, ilman että niitä tarvitsisi eritellä enempää, on ratkaisu monimutkaiseen ongelmaan. Sen sijaan sen saamen kielen opetussuunnitelmassa mainitaan useammassa kohdassa saamelaisen kirjallisuuden klassikkoihin tutustuminen. Lukion kuudennella kurssilla on tavoitteena, että oppilas tuntee saamelaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurin kannalta sekä kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana. Valitettavasti myös **ruotsinkielisestä äidinkielen opetussuunnitelmasta** on jäänyt pois tapa, joka ilmeni vuoden 1977 opetussuunnitelmassa. Siellä lueteltiin suositeltavat **maailmankirjallisuuden, pohjoismaisen ja suomenruotsalaisen kirjallisuuden teokset**. Niiden valinnan suosituksina oli yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Ne saivat käsitellä humanisuutta, suvaitsevuuksia, rikosta ja rangaistusta, kansallista yhteenkuuluvuutta, lahjontaa, julkista yhteiskuntavallhetta, naisasiaa ja tasa-arvoa. Ne olisivat teoksia, jotka ovat muuttaneet näkemystä maailmasta, vaikuttaneet kehitykseen, tuottaneet debatteja ja johtaneet aiempien toimintatapojen ja käsitysten uudelleenarviointeihin ja uudistuksiin. (Modersmålet 1977, 165166.)

Nähtäväksi jää, miten uuden opetussuunnitelman ajatus "kirjallisuutta halutaan käsiteltäväksi houkuttelevalla tavalla" toteutuu. Koulujen omiin opetussuunnitelmiin on mahdollista sisällyttää paikalliskirjallisuutta, luetteloja kirjadiplomeiksi, kannanottoja klassikkoihin ja merkittäviin nykyteoksiin. Valinnanvapaus voi johtaa hyviin valintoihin tai valitsemattomuuteen. Opettajan ja oppikirjojen osuus tulee entistä merkittävämmäksi. Onneksi oppikirjat panostavat erityisesti houkuttelevuuteen.

Opettajan valinnanvapautta on valitettu ja pahoiteltu sitä, että opetusalan työmarkkinajärjestö vaati poistettavaksi kohdan, jossa olisi ollut, kuinka moneen teokseen oppilaan kuuluu kullakin luokka-asteella tutustua. Kirjallisuuden valinta jää villiksi ja vapaaksi, sillä yksittäinen opettaja joutuu yhä päättämään itse, mitä luettaa ja mitä menetelmiä käyttää. Onneksi Netlibriksen verkkosivut on tehty opettajien ja kirjastonhoitajien yhteistyönä ja toimivat ajantasaisina suosituksina eri-ikäisille. (Kolu 2004.) Pahimmillaan vaarana voi olla myös, että tähänastisella kirjallisuudenopetuksella saavutettu kulttuurinen homogeenisuus ja matala raja korkeakirjallisuuden ja yleisön suosiman kirjallisuuden välillä murenevät (Sevänen 1995).

Kaiken kaikkiaan lukiossa luettava kirjallisuus näyttää hyvin monipuoliselta. Opettajat tarvitsisivat suosituslistaa. Se olisi syytä pitää samana luokionsa aloittaville eli samoille oppilaille lista säilyisi kolme vuotta. Siinä olisi tietyt klassikot (Kiven Seitsemän veljestä, Kalevala, Ahon Rautatie, Canthin Papin perhe, Linnan Tuntematon sotilas, Ibsenin Nukkekotit, Shakespearen Hamlet, Romeo ja Julia, Molieren Saituri, Camus'n Sivullinen, Steinbeckin Hiiriä ja

ihmisiä, Helmi, Hemingwayn Vanhus ja meri, Tshehovin Lokki, Sillanpään Hurskas kurjuus, Kiannon Punainen viiva) ja suositeltavat nykyromaanit (esim. Anna-Leena Härkösen Häräntappoase, Arto Paasilinnan Auta armias ja Kari Hotakaisen Juoksuhaudantie). Lista voitaisiin uusia joka vuosi uusille lukiolaisille.

Lukiolaiselle olisi hyvä, että hänellä olisi kirjalista, josta hän tietää, että niistä kirjailijoista tulee tehtäviä yo-kokeeseen. Hänen olisi helpompi valmistautua ja hän voisi säädellä ajankäyttöään niin, että hän ehtisi hyvin lukea suositeltavat teokset. Oppilaan olisi huomattavasti turvallisempaa ja varmempaa valmistautua kokeeseen, kun hän olisi voinut lukea riittävän laajasti. Nyt hän lukee hyvin hajanaisesti, mitä sattuu.

Lähteet

- Applebee, A. N. 1992. Stability and change in the high-school canon. *English Journal* 81 (5), 2732.
- Arvonen, J. 2002. Toiminta lukemisen tukena. Näkymöntistrategia toisluokkalaisten kirjallisuuden opetuksessa. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C. Osa 182.
- Ehdotus lukion kirjalistaksi. 1998. *Virke* 6, 49.
- Kolu, K. 2004. Koulun kirjallisuudenopiskelu villi ja vapaa? *Työryyry* 1, 20-27.
- Koponen, A. 1997. VILKKA-strategia aktivointimenetelmänä kirjallisuuden opetuksessa. Turun yliopiston julkaisuja. *Annales Universitatis Turkuensis*. Sarja C. Osa 137.
- Langer, J. A. 1995. *Envisioning literature. Literary understanding and literature instruction*. New York: Teachers College Press.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet 15.8.2003. www.oph.fi
- Modersmålet. 1977. Teoksessa Lukion opetussuunnitelmatoimikunnan mietintö II A. Keskiasteen koulunuudistus 13. Komiteamietintö 1977:2, 165-166.
- Rauramo S.-L. 1989. Kansakoulun ja peruskoulun kolmas- ja neljäsluokkalaisten kirjoitelmien vertailu. Turun yliopiston julkaisuja sarja C, osa 75.
- Rikama, J. 2004. Lukion kirjallisuudenopetus 1900-luvun jälkipuoliskon Suomessa opettajien arviointien valossa. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia* 984.
- Rosenblatt, L. 1978. *The reader, the text, the poem. The transactional theory of the literary work*. London: Southern Illinois University Press.
- Rosenblatt, L. 1990. *Literary theory*. Teoksessa Flood, J., Jensen, J. M., Lapp, D. & Squire, J. R. (toim.) *Handbook of research on teaching the English language arts*. New York: IRA & NCTE, 5762.
- Rougle, E. 2004. *First-graders as emerging literary thinkers: teacher change and the social construction of meaning*. Dissertation. University at Albany, State University of New York. School of Education. Department of Educational Theory and Practice.
- Sarmavuori, K. 1998. *Tie kiinnostukseen. Lukemisen ja kirjallisuuden opetuksen aktivointimenetelmät*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Sarmavuori, K. 2001. Lausunto äidinkielen kokeen kehittämistyöryhmän esityksestä. *Aikakauskirja Äidinkielen opetustiede* 29-30, 69-72.
- Sevänen, E. 1995. Kirjallisuudenopetus ideologian ja kulttuurin tuotantona. *Näkökulma kirjallisuudenopetuksen kehitykseen Suomessa*. *Kulttuuritutkimus* 12, 1, 21-37.

